

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου των φορολογουμένων σήμερα

Του **Γ. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ**
 και της **ΤΖ. ΠΑΝΟΥ***

Είναι γεγονός πλέον ότι όλο και περισσότεροι φορολογικοί έλεγχοι γίνονται με την εφαρμογή «μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης», των γνωστών και ως έμμεσων τεχνικών ελέγχου, που προβλέπονται από τη νεότερη φορολογική νομοθεσία (άρθρο 27 Ν. 4174/2013).

Με δεδομένη την επερχόμενη «Αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών» αλλά και την υφιστάμενη ρύθμιση για «Οικειοθελή αποκάλυψη εισοδημάτων», είναι σημαντικό να ενημερωθούν οι φορολογούμενοι, αλλά και όσοι έχουν ήδη επιλεγεί για έλεγχο, σχετικά με τις νέες τεχνικές ελέγχου, που με απλά λόγια συνοψίζονται ως εξής:

Η φορολογική διοίκηση επιλέγει τις υποθέσεις που θα ελεγχθούν με βάση κριτήρια ανάλυσης κινδύνου ή με βάση άλλα κριτήρια τα οποία καθορίζονται από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (πρώην ΓΓΔΕ) και δεν δημοσιοποιούνται. Παρ' όλα αυτά η εμπειρία μας είναι ότι οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου ενεργοποιούνται κυρίως σε περιπτώσεις όπου υπάρχει:

- Αδικαιολόγητη αύξηση περιουσιακών στοιχείων.
- Δαπάνες που δεν δικαιολογούνται από τα δηλωθέντα εισοδήματα

(ατομικά ή/και οικογενειακά των φυσικών προσώπων).

- Υποψία/ένδειξη ότι το πραγματικό εισόδημα είναι μεγαλύτερο του δηλωθέντος.
- Ζημιογόνο αποτέλεσμα που δηλώνεται από φυσικά πρόσωπα-μέλη εταιρειών.

Αντικείμενο της νέας μεθοδολογίας είναι να προσδιοριστούν πιθανόν αποκρυβέντα εισοδήματα εφαρμόζοντας τεχνικές ελέγχου που αξιοποιούν στοιχεία και πληροφορίες για έσοδα και έξοδα του φορολογουμένου που η φορολογική διοίκηση διαθέτει (π.χ. δαπάνες από κάρτες, εμβάσματα, μεταφορά χαρτοφυλακίου κ.λπ.) ή υποβάλλει προς αυτήν ο φορολογούμενος ύστερα από σχετική πρόσκληση.

Πρόσκληση για υποβολή στοιχείων

Ο φορολογούμενος καλείται συνήθως να παραλάβει μια επιστολή με επισυναπτόμενα δύο έντυπα στα οποία θα συμπληρωθεί στοιχεία και πληροφορίες για τον ίδιο προσωπικά, τη σύζυγό του και τυχόν προστατευόμενα μέλη του.

Τα έντυπα αυτά είναι:

- (α). «Διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία» όπου θα πρέπει να αναγραφούν ακίνητα και κινητά περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων επενδύσεων, συμμετοχών, καταθέσεων, επαγγελματικών λογαριασμών, θυρίδων, απαιτήσεων από τρίτους κ.λπ.

Αντικείμενο της νέας μεθοδολογίας είναι να προσδιοριστούν πιθανόν αποκρυβέντα εισοδήματα εφαρμόζοντας τεχνικές ελέγχου που αξιοποιούν πληροφορίες για έσοδα και έξοδα.

- (β). «Ερωτηματολόγιο τρόπον διαβίωσης - μεταβολές - υποχρεώσεις» όπου ζητούνται στοιχεία για λογαριασμούς σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, αγορές ή πωλήσεις ακινήτων, λογαριασμούς ηλεκτροδότησης και υδροδότησης, πιστωτικές κάρτες, καταβληθείσες εισφορές σε επιμελητήρια, συλλόγους, επαγγελματικές οργανώσεις, δάνεια, συμμετοχές σε ασφαλιστικά προγράμματα, διδασκτρα που πληρώθηκαν σε σχολεία και φροντιστήρια, τραπεζικούς λογαριασμούς εντός και εκτός Ελλάδος κ.λπ.

Ο ελεγκτής μπορεί να ζητήσει και άλλα στοιχεία ανάλογα με τα δεδομένα της ελεγχόμενης υπόθεσης.

Τα προαναφερόμενα έντυπα

υποχρεούται ο ελεγχόμενος να υποβάλει συμπληρωμένα στον ελεγκτή εντός 5 εργάσιμων ημερών, αλλά η προθεσμία αυτή σχεδόν πάντα παρατείνεται επειδή το πλήθος των στοιχείων που ζητούνται καθιστούν δυσχερή τη συγκέντρωσή τους, ιδιαίτερα όταν αφορούν χρήσεις της περασμένης δεκαετίας.

Στην επιστολή προς τον φορολογούμενο η φορολογική διοίκηση ρητά δεσμεύεται για το απόρρητο των πληροφοριών και στοιχείων που θα υποβάλει ο φορολογούμενος.

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου

Αυτές είναι τρεις και αποτελούν μεθοδολογία διεθνώς αποδεκτή που εφαρμόζεται ήδη σε άλλα κράτη (κυρίως στις ΗΠΑ) και αποσκοπεί στον εντοπισμό μη δηλωθέντων εισοδημάτων συγκρίνοντας το εισόδημα που προκύπτει από την εφαρμογή των μεθόδων αυτών με τη φορολογητέα ύλη που έχει δηλώσει ο φορολογούμενος.

Εξυπακούεται ότι αν η πρώτη είναι μεγαλύτερη, θα υποβληθεί σε φορολογία με τους φορολογικούς συντελεστές και προσαυξησεις που ίσχυαν στις ελεγχόμενες χρήσεις, και μπορεί να φτάσουν στο 90% της εντοπισθείσας «φοροδιαφυγής».

Είναι αξιοσημείωτο ότι η σχετική εγκύκλιος (ΠΟΛ 1050/17-2-2014) προέβλεπε ότι όταν γίνεται

προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης με έμμεσες τεχνικές ελέγχου, εφαρμόζονται και οι τρεις τεχνικές και επιλέγεται εκείνη που κρίνεται προσφορότερη για το δημόσιο συμφέρον. Η καταφανώς άδικη αυτή διάταξη τροποποιήθηκε (ΠΟΛ 1094/7-4-2014) και πλέον εφαρμόζεται με συγκεκριμένη διαδικασία η τεχνική που κρίνεται καταλληλότερη με βάση τα στοιχεία που διαθέτει η ελεγκτική υπηρεσία.

Είναι προφανές ότι η προαναφερόμενη διάταξη και πολλές άλλες, εν προκειμένω, δημιουργούν αμφισβητήσεις που θα κληθούν τελικά να κρίνουν τα δικαστήρια.

Οι εφαρμοζόμενες τεχνικές, τις οποίες θα αναλύσουμε στο επόμενο άρθρο μας, είναι:

- Τεχνική ανάλυσης ρευστότητας, όπου εξετάζονται οι πηγές και αναλύσεις κεφαλαίου/εσόδων.
- Τεχνική καθαρής θέσης, όπου δημιουργείται ένας ισολογισμός (ενεργητικό μείον παθητικό) του φορολογουμένου.
- Τεχνική τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά, όπου παρακολουθείται η κίνηση των κεφαλαίων του φορολογουμένου.

* Ο κ. Γιώργος Σαμοθράκης και η κ. Τζένη Πάνου είναι υπεύθυνοι του φορολογικού τμήματος της ASnetwork (www.asnetwork.gr).